

Bài 9

LỊCH SỰ, TẾ NHỊ

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Giúp HS :

– Hiểu biểu hiện của lịch sự, tế nhị trong giao tiếp hàng ngày. Lịch sự, tế nhị là biểu hiện của văn hoá trong giao tiếp. HS hiểu được lợi ích của sự lịch sự, tế nhị trong cuộc sống.

– Biết rèn luyện cử chỉ, hành vi, sử dụng ngôn ngữ sao cho lịch sự, tế nhị, tránh những hành vi thô sàng, ngôn ngữ thô tục ; biết tự kiểm tra hành vi của bản thân và biết nhận xét, góp ý cho bạn bè khi có hành vi ứng xử lịch sự, tế nhị và thiếu lịch sự, tế nhị.

– Có mong muốn rèn luyện để trở thành người lịch sự, tế nhị trong cuộc sống hàng ngày ở gia đình, nhà trường, cộng đồng xã hội ; mong muốn xây dựng tập thể lớp đoàn kết, giúp đỡ nhau trong học tập và trong cuộc sống.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

– Làm rõ những biểu hiện của lịch sự, tế nhị về trang phục, về cử chỉ, về ngôn ngữ trong giao tiếp hàng ngày với mọi người.

– Trọng tâm của bài là làm rõ ý nghĩa của lịch sự, tế nhị là thể hiện sự trân trọng với người xung quanh, thể hiện sự tự trọng bản thân mình.

– Sống lịch sự, tế nhị sẽ không gây ra hiểu lầm của mọi người, tạo ra được môi trường giao tiếp thân mật để học hỏi lẫn nhau, cùng giúp đỡ nhau.

– Lịch sự, tế nhị trong cuộc sống không phải là sự giả dối, mà là sự khéo léo trong ứng xử phù hợp với hoàn cảnh, với đối tượng giao tiếp.

– Muốn sống lịch sự, tế nhị HS phải biết tự kiểm soát bản thân mình trong giao tiếp, biết tự kiềm chế, tránh nóng nảy.

2. Về phương pháp

– Phương pháp chủ yếu để dạy học và kiểm tra bài Lịch sự, tế nhị là tổ chức thảo luận ; liên hệ với thực tế ; tổ chức các hoạt động giao lưu ; đặt HS vào các tình huống có vấn đề để tìm cách ứng xử lịch sự, tế nhị.

– Để thực hiện yêu cầu của bài học, GV nên gợi ý để mỗi HS và tập thể lớp thực hiện một trong các phong trào "Nói lời hay, làm việc tốt", "Sống thanh lịch", "Nét đẹp tuổi học trò", "Lịch sự, tế nhị trong đời sống học đường", "Lịch sự với bạn khác giới" v.v...

– Tùy theo đặc điểm của tập thể lớp mà xác định một chủ đề rèn luyện. Thông qua phong trào hoạt động tập thể của các em nhằm hình thành thói quen rèn luyện hành vi văn hoá ứng xử lịch sự, tế nhị.

– Có rất nhiều hình thức kiểm tra, đánh giá. Có thể sử dụng hình thức nêu tình huống và phân tích tình huống để rút ra bài học.

– Có thể sử dụng hình thức đóng vai. Thông qua nhận xét nhân vật đóng vai trong các tình huống, GV đánh giá nhận thức của các em.

3. Tài liệu và phương tiện

– sưu tầm thêm tranh ảnh, băng hình, truyện đọc có nội dung thể hiện lịch sự, tế nhị và những hành vi không lịch sự, tế nhị trong ăn, mặc ; trong ngôn ngữ giao tiếp.

– Chuẩn bị trang phục để đóng vai trong một số tình huống thể hiện lịch sự, tế nhị và ngược lại.

– Chuẩn bị giấy, bút dạ để vẽ ngay trên lớp mô tả cách ăn mặc, cử chỉ lịch sự, tế nhị và thiếu lịch sự, tế nhị.

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC CHỦ YẾU

*** Hoạt động 1 : Giới thiệu bài**

- GV đọc hoặc để HS đọc một, hai lần.
- Để một hoặc hai HS tóm tắt lại nội dung chính của tình huống.
- Có thể chơi sắm vai hoặc cũng có thể thảo luận một tình huống thể hiện lịch sự, tế nhị hoặc thiếu lịch sự, tế nhị để vào bài.

*** Hoạt động 2 : Phân tích hành vi của các nhân vật trong tình huống ở SGK để nêu lên nội dung hành vi lịch sự, tế nhị**

Phân công các nhóm HS chuẩn bị thảo luận theo các vấn đề sau :

– *Phân tích hành vi của các bạn chạy vào lớp khi thấy Hùng đang nói, có bạn không chào, có bạn chào rất to. Hành vi đó thể hiện điều gì ?*

+ *Bạn không chào* thể hiện vô lễ, đã đi muộn không xin lỗi, vào lớp lúc thầy đang nói là thiếu lịch sự, thiếu tế nhị.

+ *Bạn chào rất to* là thiếu lịch sự, không tế nhị.

– *Phân tích hành vi ứng xử của bạn Tuyết*

+ *Cử chỉ đứng nép ngoài cửa để khỏi làm phiền thầy và các bạn trong lớp* là thể hiện khiêm tốn, lịch sự, tế nhị.

+ *Chờ thầy nói hết câu mới bước ra giữa cửa, đứng nghiêm chào thầy và nói lời xin lỗi.* Đó là một hành vi thể hiện sự kính trọng thầy, thể hiện hành vi đạo đức trong quan hệ thầy – trò. Đồng thời, cũng thể hiện bạn Tuyết biết ứng xử lịch sự, tế nhị.

– *GV có thể mở rộng, phát triển tình huống trên : Nếu các em đến họp lớp, họp Đội, họp Đoàn muộn mà người điều khiển buổi sinh hoạt đó là bạn cùng tuổi hoặc ít tuổi hơn thì ứng xử thế nào ?*

– Nhất thiết phải xin lỗi, không cần phải xin phép vào như trong giờ học của thầy giáo, cô giáo.

Gợi ý xem trong trường họp trên có bao nhiêu cách nói bộc lộ sự băn khoăn đi họp muộn mà vẫn thể hiện thái độ lịch sự, tế nhị để mọi người thông cảm.

– Nếu là thầy Hùng, em sẽ cư xử như thế nào trước hành vi của các bạn đến lớp muộn giờ học ? Đoán xem thầy Hùng cư xử thế nào.

– Có bao nhiêu cách ứng xử ? Mỗi cách ứng xử có ưu, nhược điểm gì ?

Để HS phán đoán, nêu lên các cách cư xử :

+ Phê bình gắt gao.

+ Nhắc nhở nhẹ nhàng.

+ Coi như không có chuyện gì.

+ Không nói lúc ấy, tan học sẽ nhắc trực tiếp các bạn.

+ Không nói gì với HS, phản ánh chuyện đó với GV chủ nhiệm lớp.

+ Kể một câu chuyện thể hiện sự lịch sự, tế nhị để HS tự liên hệ.

Phân tích ưu, nhược điểm của các cách ứng xử trên của thầy đối với các bạn đi học muộn, rút ra cách ứng xử tối ưu. Qua phân tích tình huống trên, GV giúp các em có thêm kĩ năng ứng xử hợp lí, lịch sự, tế nhị.

*** Hoạt động 3 : Rút ra những nội dung bài học về lịch sự, tế nhị**

– Lịch sự, tế nhị biểu hiện ở những hành vi nào ?

– Lịch sự và tế nhị có khác nhau không ? Lịch sự, tế nhị đều chỉ hành vi ứng xử, giao tiếp phù hợp với yêu cầu xã hội... Nhưng *tế nhị là muốn nói đến sự khéo léo, nghệ thuật của hành vi giao tiếp ứng xử.*

– Hành vi ứng xử lịch sự, tế nhị : thể hiện sự tự trọng và tôn trọng người khác ; đạt hiệu quả giáo dục cao ; làm cho mọi người hiểu nhau hơn, xây dựng quan hệ tốt giữa con người với con người. Lịch sự, tế nhị thể hiện sự hiểu biết đạo đức, là biểu hiện nhân cách của con người.

– Giúp cho HS hiểu tế nhị là nghệ thuật khéo léo trong ứng xử, khác với giả dối trong ứng xử.

*** Hoạt động 4 : củng cố mở rộng kiến thức bằng cách giải quyết các bài tập**

– Thực hiện những bài tập trong SGK và gợi ý HS nêu những tình huống ; những ví dụ thể hiện sự lịch sự, tế nhị trong đời sống học đường và trong xã hội.

– HS sưu tầm ca dao, tục ngữ nói về lịch sự, tế nhị.

*** Hoạt động 5 : *Giao nhiệm vụ về nhà cho HS***

- Tìm những ví dụ thể hiện sự lịch sự, tế nhị và thiếu lịch sự, tế nhị.
- Tìm ví dụ của bản thân trước đây hoặc trong tuần thể hiện đã có hành vi ứng xử lịch sự, tế nhị sau khi học bài.
- Quan sát, nhận xét hành vi giao tiếp của mọi người xung quanh thể hiện lịch sự, tế nhị hoặc thiếu lịch sự, tế nhị trong giao tiếp ứng xử.